

MORSKO RIBARSTVO I OSLOBOĐENJE OD PLAĆANJA CARINE NA PROIZVODE MORSKOG RIBOLOVA

Marine Fishing and Custom Allowances on Marine Fishing Products

UDK 639.22(497.5)
Stručni članak
Professional paper

Sažetak

Zakon o morskom ribarstvu donio je osnovne odredbe vezane za obavljanje djelatnosti gospodarskog, malog i športsko-rekreacijskog ribolova, uvjete izdavanja dozvola i povlastica za obavljanje ribolova i uzgoja, te kaznene odredbe za prekršaje pojedinih dijelova Zakona. Člankom 191. Carinskog zakona propisano je oslobođenje od plaćanja carine na proizvode morskog ribolova i druge morske proizvode koji su bili ulovljeni u teritorijalnome moru drugih država na brodovima registriranim ili upisanim u registar brodova Republike Hrvatske i koji plove pod zastavom Republike Hrvatske, te na proizvode dobivene od tih proizvoda na brodovima tvornicama koji ispunjavaju propisane uvjete. Ovo oslobođenje ne odnosi se na oslobođenje od plaćanja poreza na dodanu vrijednost.

Ključne riječi: ribarstvo, gospodarski i športsko-rekreacijski ribolov, morski organizmi, vanjsko i unutarnje ribolovno more, ribolovne kvote i zone, ulov, uzgoj i prelov.

Summary

Marine Fishing Law has brought basic provisions for carrying out activities of economic, sport and leisure fishing, prerequisites for issuing permits and privileges for carrying out fishing and cultivation and penalties for infringement of some parts of the Law. By means of Article 191. of Custom Law it has been prescribed the exception from payment of the custom for the products of marine fishing and other products caught in the territorial waters of other States on the vessels registered or entered in Register of Shipping of the Republic of Croatia and which sail under the flag of the Republic of Croatia,

and the products obtained from the products on the vessels factories that comply with the prescribed conditions. The payment of the added value is not excluded.

Key words: fishing, economic and sport and leisure fishing, marine life, inner and outer fishing sea, fishing quotas and zones, catch, cultivation, overfishing.

1. Uvod

Introduction

Republika Hrvatska ima najdužu obalu i gotovo sve otoke u istočnom dijelu Jadranskog mora¹. Zbog politike jadranske orijentacije koju vodi, za nju je posebice važno međunarodnopravno i privrednopravno uređenje odnosa na moru i morskoj obali, uključujući i uređenje iskorištavanja mineralnog bogatstva iz podmorja, morski ribolov i lov, uređenje turističkih odnosa te zaštita, očuvanje i unapređenje morskoga okoliša. U tom smislu veoma su bitna i zakonodavna rješenja drugih država, osobito u okviru Europske unije, sudska praksa nacionalnih i međunarodnih sudova i arbitraža, standardi i običaji, koje valja proučiti i, na temelju znanstvenih sinteza, oblikovati našu znanstvenu misao i praksu.

Strateška osnova razvitka ribolovne djelatnosti, u teoriji polazi od planiranja takva intenziteta ribolova koji će omogućiti najveći dopušteni ulov bez ugroze opstanka prirodnih populacija. Brojni sadašnji problemi hrvatskoga morskog ribolova uglavnom su posljedica izostanka prave strategije u razvoju ukupnog ribarstva. Od prvorazredne je važnosti provedba hitnih mjera

¹ Jadransko more je malo more, površina mu je 138.595 km², uključujući i otoke. Ukupna dužina mu je 470, a prosječna širina 86 nautičkih milja. Znači, Jadran je širok otprilike kao pola gospodarskog pojasa neke zemlje koja leži na obalama otvorenog oceana. Unatoč tomu, Jadransko je more bogato kvalitetnom ribom i njime prolaze stari pomorski putovi još od grčkog i rimskog razdoblja.

* Željko Dominis, dipl. ing. pomorskog prometa, Dubrovnik

gospodarenja na području unutrašnjega ribolovnog mora i utvrđivanje zona, načina ribolova i ribolovnih alata, te dopuštenih ulovnih kvota za pojedine gospodarski važne vrste, s posebnom pozornošću na one kojima prijete prelovi ili je već nastupio.

Hrvatska trenutno ima više od 3.000 ribarskih plovila, ali veoma loših karakteristika zbog kojih se ne može ribariti u vanjskom moru, pa se godišnje ulovi samo između 14 i 24 tisuće tona sitne plave ribe, ili tek osam posto procijenjene biomase, a što je nedopustivo niski postotak. Prvi put nakon 20 godina država predlaže model financiranja obnove ribarske flote, pa će Vlada Republike Hrvatske u njezinu modernizaciju i obnovu tijekom iduće tri do četiri godine uložiti 45 milijuna eura, za dodatnih pedesetak plovila. Time se želi unaprijediti kvaliteta ribolova, povećati konkurentnost domaćih ribara, a ribolov s unutrašnjega preusmjeriti na vanjsko more.

Gradnju ribarskih brodova u hrvatskim brodogradilištima država će podupirati s 30 posto bespovratnih sredstava (po 10 posto dat će ministarstva poljoprivrede, gospodarstva i mora), 10 posto osigurati će ribar naručitelj, a za 60 posto iznosa naručitelj će se zaduživati preko HBOR-a.

Kako je reguliran carinski postupak nad proizvodima morskog ribolova koji su ulovljeni izvan našeg teritorijalnog mora na brodovima registriranim ili upisanim u registar brodova Republike Hrvatske i koji plove pod zastavom Republike Hrvatske, te nad proizvodima koji su dobiveni od tog ulova na brodovima tvornicama, propisano je u članku 191. Carinskog zakona (Narodne novine, br. 78/99., 94/99., 117/99., 73/00., 92/01. i 47/03.).

2. Zakonodavni okvir ribarstva u Republici Hrvatskoj

Legislation on fishing in the Republic of Croatia

Hrvatske zakonodavne odrednice za ribarstvo obuhvaćaju djelatnosti ulova i uzgoja ribe u morskoj i slatkoj vodi. Temeljni propisi su Zakon o morskome ribarstvu (Narodne novine, br. 74/94. – pročišćeni tekst) i Zakon o slatkovodnom ribarstvu (Narodne novine, br. 106/01., 7/03., 174/04. i 10/05. – ispravak), koje dopunjava više podzakonskih akata - pravilnika i naredaba.

Zakon o morskome ribarstvu propisuje osnovne odredbe povezane s obavljanjem djelatnosti gospodarskog, malog i športsko-rekreacijskog ribolova, uvjete izdavanja dozvola i povlastica za obavljanje ribolova i uzgoja, te kaznene odredbe za prekršaje pojedinih dijelova Zakona. Međutim, on nije u potpunosti uspio propisati načine izvršenja strategije i regulirati politiku povoljnog razvoja morskog ribarstva. Prema Zakonu o morskome ribarstvu, gospodarski je ribolov djelatnost lova i prikupljanja radi stjecanja dobiti, mali ribolov je lov riba i drugih morskih organizama za osobne potrebe, dok je rekreacijsko-športski ribolov aktivnost poradi športa i rekreacije. Gospodarskim se ribolovom u ribolovnom

moru Republike Hrvatske mogu baviti fizičke i pravne osobe na temelju povlastice za gospodarski ribolov. Propisana je i obvezna dokumentacija na temelju koje se izdaje povlastica. Malim se ribolovom mogu baviti samo građani Republike Hrvatske uz posebnu dozvolu. Propisani su alati kojima je dopušteno obavljati mali ribolov, te njihova količina.

Najznačajniji podzakonski akt na temelju Zakona o morskome ribarstvu je Pravilnik o obavljanju gospodarskog ribolova na moru (Narodne novine, br. 83/00., 56/01., 69/01., 118/01., 101/02., 72/03., 89/03., 178/03., 54/04. i 164/04.); on donosi više odredaba o vrsti i količini alata za pojedini segment gospodarskog ribolova, te odredbe o redosljedima i uvjetima obavljanja ribolova.

Naredbom o zaštiti riba i drugih morskih organizama (Narodne novine, br. 101/02.) propisuju se minimalne veličine morskih organizama koje se smiju loviti i stavljati u promet u Republici Hrvatskoj, te vrijeme lovostaja za pojedine vrste. Temeljem Naredbe donesen je i Pravilnik o kriterijima za utvrđivanje naknade šteta počinjenih ribama i drugim morskim organizmima (Narodne novine, br. 101/02.). Ova su dva podzakonska akta okvir zaštite bioloških resursa mora u okviru djelatnosti morskog ribarstva.

Zakonski okvir za skupljanje podataka iz ribarstva i praćenje ribolovnih aktivnosti daje, na temelju Zakona o morskome ribarstvu, Pravilnik o očevidniku i dostavi podataka o gospodarskom ribolovu na moru (Narodne novine, br. 103/00. i 152/02.). Prema odredbama ovog Pravilnika, očevidnici se razlikuju ovisno o vrsti ribarske djelatnosti, a obvezni su za sve gospodarske ribare bez obzira na veličinu i snagu porivnog stroja plovila kojim se obavlja ribolov. Ovlaštenici povlastice za gospodarski ribolov obvezni su mjesečno dostavljati kopiju očevidnika u područnu jedinicu koja im je izdala povlasticu, dok se unos u očevidnik obavlja svakodnevno. Očevidnik se ispunjava u dva primjerka i mora se uvijek nalaziti na plovilu za ribolov.

Pravilnikom o rekreacijsko-športskom ribolovu na moru (Narodne novine, br. 118/01.) propisuje se način obavljanja rekreacijsko-športskog ribolova na moru, način, vrste i količine ribolovnih alata i opreme dopuštenih u obavljanju rekreacijsko-športskog ribolova na moru, visine naknade za to, te obrasci i sadržaj dozvola za rekreacijsko-športski ribolov na moru. Takva se dozvola izdaje domaćim i stranim državljanima.

Naredbom o namjeni, vrsti i količini ribolovnih alata i opreme u gospodarskom ribolovu, te o vrsti i količini ribolovnih alata, opreme i mamaca u rekreacijsko-športskom ribolovu (Narodne novine, br. 149/02.), određuje se namjena, vrsta i količina ribolovnih alata i opreme dopuštenih prilikom obavljanja gospodarskog ribolova na ribolovnim vodama Republike Hrvatske, tj. koja se smiju upisati na jednu povlasticu za gospodarski ribolov.

Pravilnikom o očevidniku o uzgoju ribe i drugih morskih organizama (Narodne novine, br. 66/03.) propisuju se oblik, sadržaj i način vođenja očevidnika o uzgoju ribe i drugih morskih organizama (moraju ga voditi pravne i fizičke osobe koje uzgajaju ribu i druge morske

organizme), te oblik, sadržaj i način dostavljanja očevidnika s podacima iz točke 1. ovoga članka, kao obvezu nositelja povlastice.

Aktivnosti uzgoja ubrajaju se u gospodarski dio ribarstva, a dopuštene su samo na temelju povlastice što je izdaje ovlašteno tijelo. Radi racionalnoga gospodarenja i zaštite tuna, donesena je Naredba o ribolovu tuna – *thunnus thynnus* (Narodne novine, br. 41/05.). Njome se propisuju: vrste ribolovnih alata i način njihove uporabe, dopuštena količina ulova tuna u gospodarskom ribolovu na moru za 2005. godinu (1.069 tuna), podjela i način podjele ulovne kvote po ribolovnim alatima, oblik, sadržaj i način dostavljanja obrazaca s podacima o ulovu što su ih obvezne dostavljati fizičke i pravne osobe ovlaštenici povlastice za gospodarski ribolov na moru koji se bave ulovom tuna.

3. Podložnost ribolova u moru Republike Hrvatske sustavu kvota

Quotas in marine fishing of the Republic of Croatia

Ribolov u moru Republike Hrvatske nije podložan sustavu kvota, osim u segmentu lova krupne plave ribe. Dakle, ulovne kvote u Republici Hrvatskoj su one što ih je propisala Međunarodna komisija za zaštitu atlantske tune (ICCAT - *International Commission for Conservation of Atlantic Tuna*) za plavoperajnu tunu. Kvota se propisuje godišnje, a za 2005. u Republici Hrvatskoj iznosi 1.069 tuna. Potrebno je istaknuti da se neiskorištena kvota u jednoj godini prebacuje na sljedeću, pa dopuštena ulovna godišnja kvota nije uvijek jednaka.

Ovlaštenici povlastice za gospodarski ribolov uz upotrebu plivarica tunolovka i/ili udičarskih alata za lov tuna, obvezni su dostavljati podatke o ulovu na propisanim obrascima u Upravu ribarstva u roku od 24 sata. Kad se ispuni kvota, Uprava donosi rješenje o zabrani daljnjeg tunolova. Za ostale vrste zasad nisu uvedene ulovne kvote. Podatci o ulovu tuna dostavljaju se prema Naredbi o ribolovu tuna. U roku od 24 sata od izvršenog ulova koji nije namijenjen kaveznom uzgoju, mrežom tunolovkom i/ili udičarskim alatima, dostavljaju se konačni podaci o ulovljenoj masi, dok se u roku od 24 sata od izvršenog ulova tuna namijenjenoga kaveznom uzgoju, dostavljaju podaci o procijenjenoj ulovljenoj masi mrežom tunolovkom. Konačni podaci o masi ulovljenih tuna namijenjenih kaveznom uzgoju dostavljaju se u roku od 30 dana.

Masa ulovljenih tuna namijenjenih uzgoju jest masa živih tuna predanih kupcu (koja je preuzeta i za koju je ispostavljen račun) uvećana za registriranu smrtnost tijekom boravka ribe u transportnom i/ili stacionarnom kavezu. Ako se ulov tuna namijenjen kaveznom uzgoju obavlja u međunarodnim vodama izvan Jadranskoga mora i ako taj ulov ulazi u ulovnu kvotu Republike Hrvatske, tada se konačni podaci o masi ulovljenih tuna moraju dostaviti najkasnije u roku od 60 dana od dana izvršenog ulova na obrascu konačne prijave ulova tuna.

4. Osnovne aktivnosti u morskom ribolovu i njihova zemljopisna distribucija

Basic fishing activities in marine fishing and their geographic distribution

Osnovne sastavnice morskoga ribolova su: ribolov male plave ribe okružujućim mrežama plivaricama i pelagijskim kočama, gdje su ciljane vrste srdela i incun (90% od ukupnog ulova male plave ribe), ribolov krupne plave ribe plivaricama tunolovkama, gdje je ciljana vrsta tuna za koju je ulov limitiran kvotom. Drugi najznačajniji tip ribolova je kočarenje pridnenom povlačnom mrežom – kočom; najznačajnije su ciljane vrste škamp, oslić i trlja. Ostali su ribolovni načini obalni ribolov malim alatima, kojih ima oko 60 vrsta, gdje je oko 40-ak ciljanih vrsta riba i drugih morskih organizama.

Najveći pelagički² resursi male plave ribe distribuirani su u otvorenome moru sjevernog i srednjeg Jadrana. Najvažnije vrste u ribolovu povlačnom mrežom kočom jesu škamp, oslić i trlja, uz relativnu zastupljenost i gospodarsko značenje nekih vrsta sparida i glavonožaca. Resursi oslića i škampa distribuirani su u srednjem Jadranu – Jabučka kotlina, ujedno i najbitnije mrjestilište ovih dviju vrsta. Osim u području Jabučke kotline ovih dviju vrsta ima još i u Velebitskom kanalu.

Ribolovna je flota raspoređena prema područnim jedinicama koje izdaju dozvole (povlastice za obavljanje gospodarskog ribolova na moru), smještenima u primorskim županijama. U sljedećoj tablici prikazan je broj i raspored plovila po pojedinoj područnoj jedinici, te prema vrsti plovila.

Područje je njihova djelovanja teritorijalno more Republike Hrvatske, koje je podijeljeno na ribolovne zone prema Pravilniku o granicama u ribolovnom moru Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 46/96., 10/97. i 159/04.). Po intenzitetu djelatnosti, najveći broj malih brodica zadržava se u priobalnom pojasu i kanalskom području gdje je dopušten ribolov, dok veći brodovi mahom ribare u vanjskom ribolovnom moru, ali zbog njihove starosti i malih dimenzija veći je dio flote orijentiran na priobalno i kanalsko područje. Pritom su pridnene zajednice kanalskih područja i najviše ugrožene jer je tu i najveći broj kočarskih plovila i alata. Prebacivanje ribolovne djelatnosti iz plitkih voda kanalskih područja u dublje i otvorene vode vanjskoga ribolovnog mora zahtijeva modernizaciju flote radi izlaska na otvoreno more (sigurnost, osnovni higijenski i zdravstveni uvjeti, skladištenje i kondicioniranje lovine).

² Pelagički grč. (*pelagos* – more), morski, pučinski, oceanski. Pelagijal – naziv za životinje i biljke koje plivaju u vodi aktivno ili pasivno; *prof.* Bentos – naziv za morske organizme koji ne plivaju, nego se zadržavaju na dnu, ili su pričvršćeni (sesilni bentos), ili se kreću (vagilni bentos), ili žive uz obalu (litoralni bentos), ili u dubini (abisalni bentos).

Tablica 1. Broj plovila po područnim jedinicama (kom)
 Table 1. Number of craft per regional units

Područna jedinica	Kočari		Plivaričari		Višenamjenski		Ukupno
	Brodovi	Brodice	Brodovi	Brodice	Brodovi	Brodice	
PULA	50	230	15	70	15	550	930
RIJEKA	45	130	10	12	46	390	633
SENJ	0	10	0	1	0	64	75
ZADAR	26	53	36	7	0	150	272
ŠIBENIK	12	40	0	10	6	270	338
SPLIT	82	99	39	58	0	424	702
DUBROVNIK	16	39	10	54	7	74	200
Ukupno	231	601	110	212	74	1.922	3.150

Izvor: Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva

5. Gospodarska važnost Zaštićenoga ekološko-ribolovnog pojasa Republike Hrvatske

Economic importance of protected ecologic and fishing zone of the Republic of Croatia

Najavljeno proširenje ribarske flote Republike Hrvatske nadasve je važno s motrišta proglašenja Zaštićenog ekološko-ribolovnog pojasa Republike Hrvatske. Naime, prema odluci Hrvatskog sabora od 3. listopada 2003. (Narodne novine, br. 157/03.) započela je 3. listopada 2004. primjena Zaštićenog ekološko-ribolovnog pojasa Republike Hrvatske, koji se po svojem sadržaju odnosi na suverena prava istraživanja i iskorištavanja, očuvanja i gospodarenja živim prirodnim bogatstvima voda izvan vanjske granice teritorijalnog mora, te ostvarivanja jurisdikcije glede znanstvenog istraživanja mora i zaštite i očuvanja morskog okoliša. Proglašenjem ekološko-ribolovne zone do epikontinentalne granice između Hrvatske i Italije na sredini Jadrana, Hrvatska je stekla određena suverena prava pretežno gospodarske prirode. Kako teritorijalno more Republike Hrvatske obuhvaća površinu od 34 tisuće četvornih kilometara, zaštićena ekološko-ribolovna zona donijela je Hrvatskoj dodatnu 21 tisuću četvornih kilometara mora, pa je proglašenje ovog pojasa u Jadranu nedvojbeno bilo u skladu s hrvatskim nacionalnim interesima. Pritom taj prostor nije postao dijelom hrvatskoga državnog područja, pa samim tim ni carinskog područja Republike Hrvatske.

Sukladno dopuni odluke Hrvatskog sabora od 3. lipnja 2004. (Narodne novine, br. 77/04.), za brodove koji plove pod zastavom država članica Europske unije odgođena je primjena pravnog režima Zaštićenog ekološko-ribolovnog pojasa Republike Hrvatske do sklapanja Ugovora o partnerstvu u ribarstvu između Europske

zajednice i Republike Hrvatske. Stupanjem na snagu odluke Sabora o proširenju jurisdikcije u Jadranu, Hrvatska je, u skladu s Konvencijom UN-a o pravu mora iz 1982., dužna utvrditi količinu ribe u svojem ribolovnom pojasu podobnu za ulov tijekom jedne godine, a potom i kapacitete svoje ribolovne flote. Preostali dio („višak“), što ga ne mogu uloviti domaći ribari, mora se ponuditi susjednim državama i zaključiti s njima ugovore o modalitetima ribolova i o visini novčane naknade.

Europska unija zasad je samo partner Republici Hrvatskoj. Tek kada Hrvatska postane njezinom punopravnom članicom, ugovor o ribolovu EU-ribara u našem ekološko-ribolovnom pojasu, ako se bude zaključio, prestat će vrijediti³, a i u tom pojasu stupit će na snagu režim obavezan u Europskoj uniji. Ugovor o partnerstvu u ribarstvu između Europske zajednice i Republike Hrvatske pogodio bi ponajprije ribarima Italije i Slovenije.⁴ Strahovanja izražena u slovenskome tisku da će proširenjem hrvatske jurisdikcije stradati plovidba, bila su bez ikakve valjane osnove. Međutim, zbog neutvrđene granice na moru između dvije države u Piranskom zaljevu i slovensko nepriznavanje crte sredine, sukobi hrvatskih i slovenskih ribara često su punili stranice dnevnog tiska, a ponekad se od nekih političara moglo čuti i „zveckanje oružjem“ i pozivanje naših ratnih brodova da zaštite taj dio mora.

³ Tri takva ugovora EU s Estonijom, Litvom i Latvijom ugasila su se 1. svibnja 2004. ulaskom tih država u Europsku uniju.

⁴ Republika Hrvatska trenutno na snazi ima samo jedan ugovor o ribarstvu, i to onaj s Republikom Slovenijom o prijelaznom režimu pograničnog prometa. Tim su ugovorom obuhvaćena 123 plovila. Slovenski ribari u području prijelaznog režima smiju uloviti 50 tona kočarskim i 50 tona plivaričarskim alatima.

6. Ribarski ratovi

Fishers' wars

Institut „ribolovna zona“ označuje područje zabranjeno stranim ribarima, a institut „zona preferencijalnih ribolovnih prava“ znači područje u kojem obalna država ima prvenstvo u ribolovu, npr. prilikom određivanja kvota ulova. Proglašavanje tih zona obalne države ovisne o ribolovu objašnjavale su se teškim uvjetima u kojima su se našle zbog napretka ribarske tehnologije i porasta ribolova. Lovljenje izvan uskih granica teritorijalnog mora postajalo je sve veće, riblja staništa time sve siromašnija, što je sve moglo dovesti do teških gospodarskih, pa time i političkih posljedica za obalnu državu. Proklamiranje isključivih ribolovnih zona i zona preferencijalnih prava najviše je pogađalo države s jakim flotama za dalekometni ribolov. Naravno, države s jakim flotama tražile su slobodno more, sa što užim teritorijalnim morem i bez ikakvih zona preferencijalnih prava. Zbog golemih vrijednosti ribljega ulova države su se, osim riječima, povremeno sukobljavale i upotrebom različitih oblika prijetnja i sile (počevši od „odguravanja“ stranog ribarskog broda pa do otvaranja vatre), pa su nastajali tzv. ribarski ratovi, od kojih je najpoznatiji tzv. bakalarski rat.

7. Gospodarski ribolov prema članku 191. Carinskog zakona

Economic Fishing in accordance with Article 191. of Custom law

7.1. Općenito o gospodarskom ribolovu

Generally about economic fishing

Pod pojmom „morsko ribarstvo“ u smislu Zakona o morskom ribarstvu misli se na gospodarenje obnovljivim morskim biološkim bogatstvima, a obuhvaća zaštitu, ribolov i uzgoj riba i drugih morskih organizama, koji su u ribolovnome moru obnovljivi dijelovi prirode bitni za Republiku Hrvatsku, i imaju njezinu osobitu zaštitu sukladno odredbama toga zakona.

Ribe i drugi morski organizmi mogu se loviti, prikupljati i uzgajati pod uvjetima utvrđenima tim zakonom i propisima donesenima na temelju njega, osim u posebno zaštićenim dijelovima prirode.

Prema definicijama iz Zakona o morskom ribarstvu, gospodarske djelatnosti obuhvaćaju gospodarski ribolov i uzgoj.

Gospodarski je ribolov djelatnost lovljenja riba i drugih morskih organizama uz upotrebu ribolovnih alata i opreme te njihova prikupljanja radi stjecanja dobiti, dok je njihov uzgoj gospodarska djelatnost kontrolirane reprodukcije. Tim gospodarskim djelatnostima mogu se baviti pravne i fizičke osobe samo na temelju povlastice.⁵

⁵ *Povlastica* jest ovlaštenje na temelju koje pravne ili fizičke osobe smiju obavljati gospodarsku djelatnost ribolova ili uzgoja, a izdaje ju područna jedinica ministarstva za morsko ribarstvo. Povlasticu za ribolov i uzgoj u dijelovima ribolovnoga mora koji su posebnim propisima utvrđeni kao

7.2. Ribolovne dozvole – povlastice

Fishing Certificates - Privileges

Povlastica za ribolov izdaje se posebno za svako plovilo i mora sadržavati:

- naziv tvrtke pravne osobe ili ime i prezime fizičke osobe kojoj se izdaje povlastica za ribolov,
- ime ili registarsku oznaku plovila ili više njih ako je riječ o vrstama gospodarskog ribolova u kojima sudjeluje više plovila za gospodarski ribolov,
- ribolovno područje ili zonu u kojoj se smije obavljati gospodarski ribolov,
- vrstu i količinu ribolovnih alata i opremu za gospodarski ribolov,
- veličinu plovila i snagu njegova porivnoga pogonskog stroja.

Pri promjeni plovila, u povlasticu se upisuje drugo plovilo.

Prema Zakonu o morskom ribarstvu, ribarska djelatnost u ribolovnome moru Republike Hrvatske obavlja se na temelju povlastica, dozvola i odobrenja. Povlastica je ovlaštenje na temelju kojega pravne ili fizičke osobe smiju obavljati gospodarsku djelatnost ribolova ili uzgoja. Odobrenje je ovlaštenje fizičke osobe da smije obavljati mali ribolov, a dozvola je ovlaštenje na temelju kojega fizička osoba smije obavljati rekreacijsko-športski ribolov.

Strane pravne ili fizičke osobe ne mogu dobiti povlasticu za ribolov u ribolovnome moru Republike Hrvatske ako nema međunarodnog ugovora o ribarstvu. Svi oblici ribolova obavljaju se samo na temelju odgovarajuće dozvole. Uzgoj se smije obavljati uz povlasticu koja se izdaje nakon dobivene koncesije za korištenje pomorskim dobrom u skladu s Pomorskim zakonikom (Narodne novine, br. 181/04.).

7.2.1. Postupak izdavanja ribolovnih dozvola – povlastica

The procedure of issuing fishing certificates - Privileges

Povlastica se mora uvijek nalaziti na plovilu.

Obrazac, kriterije i postupak izdavanja povlastice te način vođenja upisnika o izdanim povlasticama donosi Pravilnik o povlastici za gospodarski ribolov i upisniku o izdanim povlasticama za gospodarski ribolov (Narodne novine, br. 56/02.). Zahtjev za izdavanje povlastice za obavljanje gospodarskog ribolova na moru podnosi se područnoj jedinici u županiji na jadranskoj obali u kojoj je sjedište pravne ili fizičke osobe. Ako pravna ili fizička osoba nema svoje sjedište u jednoj od županija na

područja za potrebe oružanih snaga Republike Hrvatske, područna jedinica mjerodavnoga ministarstva smije izdati samo uz prethodnu suglasnost Ministarstva obrane. Obrazac, kriterije i postupak izdavanja povlastice za ribolov i uzgoj propisuje ministar. Povlastica za ribolov mora se uvijek nalaziti na plovilu.

jadranskoj obali, zahtjev za izdavanje takve povlastice podnosi se bilo kojoj područnoj jedinici.

Uz zahtjev za izdavanje povlastice za obavljanje gospodarskog ribolova na moru fizičke osobe prilažu:

- dokaz o upisu u obrtni registar,
- ime, prezime i MBG obrtnika,
- adresu stanovanja obrtnika,
- matični broj obrta,
- oznaku obrtnice,
- naziv obrta,
- djelatnost obrta i njegovo sjedište.

Pravne osobe u istom zahtjevu podnose:

- izvod iz registra ovjeren od trgovačkog suda,
- naziv tvrtke,
- sjedište tvrtke,
- matični broj subjekta upisa (MBS),
- šifru djelatnosti.

Osim navedenog pravne i fizičke osobe prilažu još i:

- dokaz da su registrirane za obavljanje djelatnosti gospodarskog ribolova na moru,
- dokaz o vlasništvu plovila,
- ispravu o imenu i luci upisa ili registarskoj oznaci plovila za koje se traži povlastica,
- dokaz o snazi porivnog stroja plovila za koje se traži povlastica (prema deklaraciji proizvođača stroja),
- popis, tj. točno navedene vrste i količine ribolovnih alata i opreme kojima se želi obavljati gospodarski ribolov na moru uz uporabu plovila za koje se traži povlastica,
- popis ribolovnih zona u kojima se želi obavljati gospodarski ribolov na moru uz uporabu plovila (ribolovnih alata i opreme) za koje se traži povlastica.

Područna će jedinica izdati povlasticu za obavljanje gospodarskog ribolova na moru, ili rješenje kojim se njezino izdavanje odbija, u roku od mjesec dana od uredno podnesenog zahtjeva za izdavanje povlastice. Područna jedinica vodi registar izdanih povlastica.

Uz zahtjev za izdavanje povlastice mora se priložiti zapisnik kojim se utvrđuje da plovilo, ribolovni alati i oprema odgovaraju uvjetima utvrđenima u Zakonu o morskom ribarstvu i propisima donesenim na temelju njega. Stručnu inspekciju porivnog stroja i ribolovnih alata provode stručni inspektori a trošak snosi nositelj povlastice.

Povlastica sadržava podatke o tehničkim karakteristikama plovila (GT, snaga stroja, duljina broda), registarsku oznaku broda, ime nositelja povlastice, ribolovnu zonu te vrstu i količinu ribolovnih alata i opreme kojima je dopušten ribolov.

7.2.2. Postupak izdavanja i oduzimanja odobrenja za obavljanje malog ribolova

The procedure of issuing and withdrawing certificates for fishing

Fizička osoba - građanin smije započeti obavljanje malog ribolova ako ima odobrenje za mali ribolov od područne jedinice Ministarstva. Odobrenje vrijedi samo uz predočenu potvrdu o uplaćenju naknadi za obavljanje malog ribolova za tekuću kalendarsku godinu. Izdaje ga područna jedinica Ministarstva u kojoj građanin ima prebivalište ili na teritoriju koje (ribolovna zona) namjerava obavljati mali ribolov. Valja napomenuti da je mali ribolov socijalna kategorija ribolova i da se ulov iz malog ribolova ne smije stavljati u promet. Zato odobrenje za mali ribolov mogu dobiti samo državljani Republike Hrvatske.

Odobrenje će se izdati građaninu koji ispunjava sljedeće uvjete:

- hrvatski je državljanin,
- ima najmanje petnaest godina života,
- posjeduje uvjerenje o stručnoj osposobljenosti za obavljanje maloga ribolova,
- vlasnik je ili nositelj prava uporabe plovila, ribolovnih alata i opreme kojima namjerava obavljati mali ribolov,
- plovilo, ribolovni alati i oprema kojima namjerava obavljati mali ribolov, odgovaraju propisanim uvjetima,
- pravomoćnom mu sudskom presudom ili rješenjem o prekršaju nije izrečena mjera sigurnosti ili zaštitna mjera obavljanja malog ribolova.

Dokaze o ispunjavanju uvjeta pribavlja područna jedinica Ministarstva po službenoj dužnosti. Odobrenje mora sadržavati: ime i prezime, adresu (mjesto, ulica i broj) i jedinstveni matični broj građanina, ime i luku upisa ili registarsku oznaku, veličinu (u metrima i BT) te vrstu (tip) i snagu pogonskog porivnog stroja (u kW i KS) plovila kojima se obavlja mali ribolov, vrstu i količinu ribolovnih alata i opreme, ribolovne zone na kojima se može obavljati mali ribolov. Zahtjev za izdavanje odobrenja rješava područna jedinica Ministarstva u roku od mjesec dana od dana uredno podnesenog zahtjeva.

Ako ovlašteno tijelo nije donijelo rješenje u propisanom roku, smatra se da je odobrenje dano. Protiv rješenja kojim se rješava o zahtjevu za izdavanje odobrenja, može se izjaviti žalba Ministarstvu.

Za mali ribolov plaća se godišnja naknada iznos koje propisuje ministar. Mali ribolov moguće je obavljati u najviše tri ribolovne zone.

Odobrenje prestaje vrijediti odjavom ili smrću građanina. Ono se oduzima rješenjem područne jedinice Ministarstva koja je izdala odobrenje ako se utvrdi da građanin ne ispunjava jedan od uvjeta za izdavanje odobrenja, ako se naknadno utvrdi da je rješenje o odobrenju utemeljeno na neistinitim podacima ili krivotvorenim dokazima i ako građanin kojem je izdano

odobrenje dvije godine uzastopno ne plati naknadu za obavljanje maloga ribolova.

Protiv rješenja o oduzimanju odobrenja može se izjaviti žalba Ministarstvu. Rješenje o oduzimanju odobrenja dostavlja se i inspektorcu Državnog inspektorata.

7.2.3. Postupak izdavanja dozvola za rekreacijsko-športski ribolov

Procedure of issuing certificates for sport and leisure fishing

Rekreacijsko-športski ribolov u ribolovnom moru smije se obavljati na temelju dozvole koju ovlaštenik mora imati uza se uvijek kada obavlja rekreacijsko-športski ribolov.

Pravilnikom o dozvolama za rekreacijsko-športski ribolov (Narodne novine, br. 187/03.) propisuju se obrasci i sadržaj dozvola te visine naknada za dozvole za obavljanje rekreacijsko-športskog ribolova i za dozvole članova udruge športskih ribolovaca i invalida Domovinskog rata Republike Hrvatske.

Dozvole izdaje područna jedinica Ministarstva, a u ime i za račun Ministarstva smiju je prodavati i pravne i fizičke osobe koje za to ovlasti ministar. Dozvola za rekreacijsko-športski ribolov na moru za hrvatske ili strane državljane izdaje se na rok od jedan, tri, sedam i trideset dana (dnevne i višednevne dozvole).

Dozvole za tekuću kalendarsku godinu (godišnje dozvole) izdaju se samo hrvatskim državljanima invalidima Domovinskog rata i hrvatskim ili stranim državljanima s prebivalištem u Republici Hrvatskoj koji imaju člansku iskaznicu Hrvatskog saveza za športski ribolov na moru ili Hrvatskog ronilačkog saveza, izdanu od udruge učlanjene u Savez. Za sve vrste dozvola propisana je visina naknade.

Pravilnikom o popisu ulova u rekreacijsko-športskom ribolovu (Narodne novine, br. 91/03.) propisuje se oblik, sadržaj i način vođenja popisa ulova u rekreacijsko-športskom ribolovu, koji moraju voditi ribiči te obveza dostavljanja popisa s navedenim podacima za ribiče, ovlaštenike ribolovnog prava i Hrvatski športsko-ribolovni savez.

Za lov tune (*Thunnus thynnus*), igluna (*Xiphias gladius*) i iglana (*Tetrapturus belone*) u rekreacijsko-športskom ribolovu potrebno je imati posebnu dozvolu. U dozvole za rekreacijsko-športski ribolov upisuje se:

- ovlaštenikovo ime i prezime,
- jedinstveni matični broj građana (JMBG) ili broj putovnice ovlaštenika,
- ovlaštenikovo državljanstvo,
- mjesto i datum (dan, mjesec i godina) kada je dozvola prodana ovlašteniku,
- ime osobe koja je prodala dozvolu.

7.2.4. Postupak izdavanja i oduzimanja povlastice za uzgoj

Procedure of issuing and withdrawing privileges for fish cultivation

Povlasticu za uzgoj izdaje područna jedinica Ministarstva. Povlastica mora sadržavati tvrtku pravne osobe ili ime i prezime fizičke osobe kojoj se izdaje povlastica za uzgoj, područje ili zonu na kojoj se obavlja uzgoj, pravni akt (ugovor o koncesiji) na temelju kojeg se pomorsko dobro može upotrebljavati za uzgoj, te količinu i vrste riba i drugih morskih organizama koji se smiju uzgajati.

Za svaki dio pomorskoga dobra gdje se obavlja uzgoj izdaje se posebna povlastica. Pravne i fizičke osobe smiju obavljati uzgoj na dijelu pomorskoga dobra za koji imaju koncesiju i smiju uzgajati vrste i količine riba i drugih morskih organizama upisane u povlastici za uzgoj. Povlastica se mora nalaziti na uzgajalištu ili u sjedištu tvrtke.

Dijelove pomorskoga dobra za uzgoj utvrđuju skupštine županija sukladno županijskim prostornim planovima i kriterijima o pogodnosti dijelova pomorskoga dobra za uzgoj koje propisuje ministar uz suglasnost ministra zaštite okoliša i prostornog planiranja.

Povlastica za uzgoj prestaje vrijediti istekom roka na koji je dana koncesija za uzgoj na pomorskom dobru, davateljevim oduzimanjem koncesije i prestankom pravne osobe, tj. obrta. Povlastica za uzgoj oduzima se rješenjem područne jedinice Ministarstva koja je izdala povlasticu za uzgoj ako se utvrdi: da pravna ili fizička osoba ne ispunjava uvjete propisane Zakonom, da zaposleni djelatnici nisu stručno osposobljeni za uzgoj ili da sama nije stručno osposobljena za uzgoj, da uzgaja vrste ili količine riba ili drugih morskih organizama koje nisu upisane u povlastici za uzgoj i da djelatnošću uzgoja ugrožava kriterije o pogodnosti dijelova pomorskoga dobra za uzgoj. Protiv rješenja o oduzimanju povlastice može se izjaviti žalba Ministarstvu.

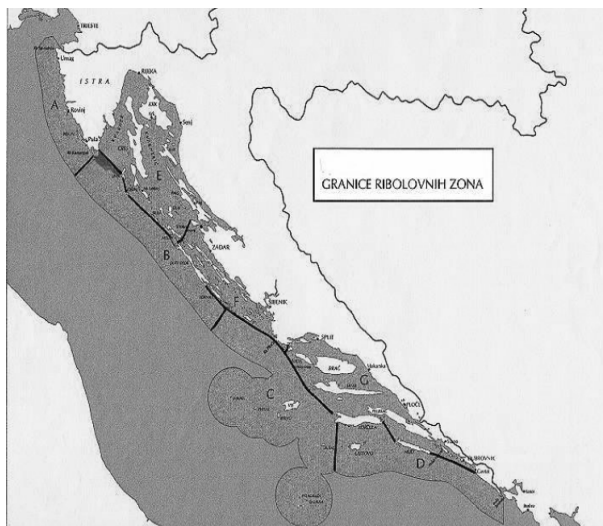
7.3. Ribolovno more i područja

Fishing sea and area

Teritorijalno more Republike Hrvatske podijeljeno je na ribolovne zone prema Pravilniku o granicama u ribolovnom moru Republike te na međunarodne vode.

Ribolovno more obuhvaća morski prostor nad kojim se prostire suverenitet Republike Hrvatske,⁶ a sastoji se od područja unutrašnjega ribolovnog mora i područja vanjskoga ribolovnog mora. Zone E, F i G čine unutrašnje, a zone A, B, C i D vanjsko ribolovno more, iza kojih slijede međunarodne vode (slika 1.).

⁶ Prema definiciji odredbe članka 3. Carinskog zakona, carinsko područje Republike Hrvatske obuhvaća teritorij Republike Hrvatske, a ograničeno je carinskom crtom koja je istovjetna s graničnom crtom Republike Hrvatske.

Slika 1. Ribolovne zone u teritorijalnom moru Republike Hrvatske
Figure 1. Fishing zones in the territorial waters of the Republic of Croatia

Ribolovnim područjem smatra se geografski omeđen dio ribolovnoga mora koji predstavlja biološku, hidrografsku i gospodarsku cjelinu, dok je ribolovna zona dio tog ribolovnoga područja.

Granicu između unutrašnjega ribolovnog mora i vanjskoga ribolovnog mora i granice ribolovnih zona određuje ministar, jednako kao i granicu ribolovnoga mora u rijekama što utječu u more, ali uz prethodnu suglasnost tijela zaduženih za slatkovodno ribarstvo.

Ribolovnim morem smatra se i Zaštićeni ekološko-ribolovni pojas Republike Hrvatske, ali i njezin gospodarski pojas, nakon što Sabor Republike Hrvatske odluči o njegovu proglašenju.

Pravilnikom o obavljanju gospodarskog ribolova na moru propisuje se: njegov redosljed i uvjeti na pojedinom ribolovnom području ili zoni, broj i veličina plovila, ograničenje vremena ribolova na određenom ribolovnom području ili zoni, vrijeme i mjesto uporabe pojedinih ribolovnih alata, dopuštena količina ulova ili prikupljanja na određenom ribolovnom području ili zoni, ali i po jednoj povlastici, te broj povlastica za određenu vrstu ribolova na ribolovnom području ili zoni, vrste i količine dopuštenih ribolovnih alata i opreme, njihove konstrukcijsko-tehničke osobine, način uporabe i namjena.

7.4. Proizvodi morskog ribolova i drugi morski proizvodi ulovljeni izvan teritorijalnog mora Republike Hrvatske

Sea fishing products and other sea products caught outside of territorial waters of the Republic of Croatia

Sukladno članku 191. Carinskog zakona, sljedeći proizvodi oslobođeni su od plaćanja carine kad se puštaju u slobodni promet:

a) proizvodi morskog ribolova i drugi morski proizvodi ulovljeni u teritorijalnome moru drugih država na brodovima registriranim ili upisanim u brodski registar Republike Hrvatske i koji plove pod zastavom Republike Hrvatske,

b) proizvodi dobiveni od proizvoda iz točke a) na brodovima tvornicama koji ispunjavu uvjete iz te točke.

Pod izrazom „proizvodi morskog ribolova“ poglavito se razumijevaju sve vrste riba, a izraz „drugi morski proizvodi“ odnosi se na sve morske organizme koji su objekt morskoga ribarstva, osim riba.

Pri tome treba obratiti pozornost na dio rečenice iz točke a) što precizira mjesto ulova „u teritorijalnom moru drugih država“. Teritorijalno more svake države dio je njezina carinskog područja i svaka država svojim nacionalnim propisima izričito zabranjuje lov stranim ribarima u svojem teritorijalnom moru, nad kojim ima potpuni suverenitet. Iz tog razloga nije prihvatljiva navedena zakonska formulacija jer je razvidno da brodovi jedne države ne mogu obavljati gospodarski ribolov u teritorijalnom moru druge države, osim kad je to bilateralnim ili multilateralnim sporazumom iznimno dopušteno.

Iz tog razloga formulacija točke a) članka 191. Carinskog zakona trebala bi glasniti:

a) proizvodi morskog ribolova i drugi morski proizvodi koji su bili ulovljeni izvan teritorijalnog mora Republike Hrvatske na brodovima registriranim ili upisanim u brodski registar Republike Hrvatske i koji plove pod zastavom Republike Hrvatske.

Propisano oslobođenje od plaćanja carine prema članku 191. Carinskog zakona uzima u obzir odredbe članka 24. stavka 2. točke f) istoga zakona, kojima se određuje da je roba podrijetlom iz jedne zemlje ona roba koja je u cjelini dobivena ili proizvedena u toj zemlji. Izraz „roba u cjelini dobivena u jednoj zemlji“ obuhvaća, među ostalim, i proizvode morskog ribolova i druge proizvode izvađene iz mora izvan teritorijalnih voda plovilima koja su registrirana ili prijavljena u brodski upisnik i plove pod zastavom te zemlje prema točki f) tog članka. Točka g) ovog članka obuhvaća proizvode izrađene na njezinim brodovima tvornicama isključivo od proizvoda iz točke f) pod uvjetom da su takvi brodovi tvornice registrirani ili prijavljeni u toj zemlji i da plove pod zastavom te zemlje, pa je svakako bilo potrebno u članku 191. stavku 1. osim poziva na točku f) članka 24. Carinskog zakona pozvati se i na točku g) istog tog članka. Naime, točka a) članka 191. Carinskog zakona (uz prije navedenu primjedbu radi neprecizne formulacije) odnosi se na točku f) članka 24. stavka 2. istog zakona, a točka b) članka 191. odnosi se na točku g) članka 24. stavka 2., pa nema razloga da se ona izostavi i navede samo točka f) u članku 191. Carinskog zakona.

Zatim, točka j) članka 24. stavka 2. Carinskog zakona uključuje proizvode tamo proizvedene isključivo od proizvoda navedenih u točkama od a) do i) predmetnog članka ili od njih proizvedenih proizvoda na bilo kojoj razini proizvodnje.

Posebno je važna odredba stavka 3. članka 24. Carinskog zakona gdje se ističe da, za potrebe stavka 2. ovoga članka, izraz „zemlja“ obuhvaća i teritorijalne vode te zemlje.

Prema tome, proizvodi morskog ribolova i drugi morski proizvodi koji su bili ulovljeni izvan teritorijalnog mora Republike Hrvatske na brodovima registriranim ili upisanim u brodski registar Republike Hrvatske i koji plove pod zastavom Republike Hrvatske, sukladno članku 24. Carinskog zakona, smatraju se domaćom robom. Člankom 4. stavkom 1. točkom 3. podtočkom a) Carinskog zakona propisano je da se „domaćom robom“ smatra ona koja je, sukladno uvjetima iz članka 24. ovoga zakona, u cijelosti dobivena ili proizvedena u carinskom području Republike Hrvatske, te koja ne sadržava robu uvezenu iz drugih zemalja. Pravila o nepovlaštenom podrijetlu robe određena Carinskim zakonom i Uredbom za provedbu Carinskog zakona (Narodne novine, br. 161/03.) jednako se primjenjuju na hrvatsku i uvoznju robu, a nepovlašteno se podrijetlo robe utvrđuje na osnovi pravila iz članaka od 24. do 26. Carinskog zakona i posebnih pravila propisanih Uredbom za provedbu Carinskog zakona.

7.5. Oslobođenje od plaćanja carine

Custom Allowances

Člankom 191. Carinskog zakona propisano je da su, uzimajući u obzir odredbe članka 24. stavka 2. točke f) istog zakona, proizvodi morskog ribolova i drugi morski proizvodi ulovljeni u teritorijalnom moru drugih država na brodovima registriranim ili upisanim u brodski registar Republike Hrvatske i koji plove pod zastavom Republike Hrvatske, te proizvodi dobiveni od tih proizvoda na brodovima tvornicama koji ispunjavaju uvjete iz te točke - oslobođeni od plaćanja carine kad se puštaju u slobodni promet.

Prema odredbama članka 38. Uredbe za provedbu Carinskog zakona smatra se da su u cijelosti dobiveni u zemlji ugovornici proizvodi morskog ribolova i drugi proizvodi koje su njena plovila izvadila iz mora izvan teritorijalnih voda te zemlje, proizvodi izrađeni na njihovim brodovima tvornicama isključivo od tih proizvoda i proizvodi izvađeni s morskog dna ili podzemlja izvan njihovih teritorijalnih voda, pod uvjetom da imaju isključivo pravo na eksploataciju toga dna ili podzemlja.

Izrazi „njihova plovila“ i „njihovim brodovima tvornicama“ primjenjuju se isključivo na plovila i brodove tvornice:

- koji su registrirani ili upisani u ugovornoj strani,
- koji plove pod zastavom te ugovorne strane,
- koji su u omjeru od najmanje 50 % u vlasništvu državljana te ugovorne strane, ili trgovačkog društva sa sjedištem u jednoj od tih zemalja kojemu su direktor ili direktori, predsjednik uprave ili nadzornog odbora i većina članova te uprave ili odbora državljeni te ugovorne strane, i čija polovica kapitala, u slučaju partnerstava ili društava s ograničenom odgovornošću, povrhu svega

navedenoga, pripada tim državama, ili njihovim državnim tijelima, ili državljanima te ugovorne strane,

- kojima su vlasnik i časnici državljeni te ugovorne strane,
- u čijem je osoblju najmanje 75 % državljana te zemlje ugovornice.

Ovlaštenoj carinarnici, uz JCD za puštanje robe u slobodan promet, korisnik oslobođenja podnosi izjavu o količini ulovljenih proizvoda morskog ribolova i drugih morskih proizvoda, prema očevidniku o gospodarskom ribolovu na moru (članak 57. Zakona o morskom ribarstvu) što ga moraju voditi fizičke i pravne osobe koje obavljaju gospodarski ribolov na moru i u koji se dnevno unose podatci o ulovu ribe i/ili drugih morskih organizama, a sukladno odredbama Pravilnika o očevidniku i dostavi podataka o gospodarskom ribolovu na moru. Očevidnik se mora uvijek nalaziti na plovilu kojim se obavlja ribolov.

Međutim, ovo oslobođenje ne odnosi se na plaćanje poreza jer takvo oslobođenje nije propisano odredbama članka 12. točkama od 1. do 16. Zakona o porezu na dodanu vrijednost (Narodne novine, br. 47/95., 106/96., 164/98., 105/99., 54/00. i 73/00., 48/04. i 82/04.) i odredbama članka 70. Pravilnika o porezu na dodanu vrijednost (Narodne novine, br. 60/96., 113/97., 7/99., 112/99., 119/99., 44/00., 63/00., 80/00., 109/00., 54/01., 58/03., 198/03. i 55/04. - ispravak) koje se odnose na porezna oslobođenja pri uvozu dobara, pa korisnik oslobođenja od plaćanja carine prema članku 191. Carinskog zakona ipak plaća porez na dodanu vrijednost kao pretporez.

7.6. Primjena članka 24. Carinskog zakona

The application of Article 24. of Custom Law

Uzimajući u obzir odredbe članka 24. stavka 2. točaka f) i g) Carinskog zakona, domaća su roba proizvodi morskog ribolova i drugi proizvodi izvađeni iz mora izvan teritorijalnih voda plovilima koja su registrirana ili prijavljena u brodski upisnik Republike Hrvatske i koja plove pod njezinom zastavom, ali i proizvodi izrađeni na njezinim brodovima tvornicama isključivo od tih proizvoda pod uvjetom da su takvi brodovi tvornice registrirani ili prijavljeni u Republici Hrvatskoj i da plove pod njezinom zastavom.

Sukladno članku 24. Uredbe za provedbu Carinskog zakona, za te proizvode Hrvatska gospodarska komora može izdati i potvrdu o hrvatskom podrijetlu robe jer oni za to ispunjavaju uvjete.

Fizičke i pravne osobe koje obavljaju gospodarski ribolov na moru, ovlaštenoj carinarnici, uz manifest propisan člankom 5. stavkom 1. Pravilnika o posebnostima provedbe carinskog postupka u međunarodnom pomorskom, riječnom i zračnom prometu (Narodne novine, br. 62/00. i 81/00.), podnose izjavu o količini ulovljenih proizvoda morskog ribolova i drugih morskih proizvoda, prema očevidniku o gospodarskom ribolovu na moru, i o količini proizvoda izrađenih na

brodovima tvornicama isključivo od tih proizvoda morskog ribolova i drugih proizvoda izvađenih iz mora izvan teritorijalnih voda. Carinarnica, ili njezina ustrojstvena jedinica, donosi skraćeno rješenje u obliku bilješke na izvaji s pozivom na članak 24. Carinskog zakona, nakon čega se ti proizvodi smatraju domaćom robom.

8. Gospodarski ribolov poradi uzgoja

Economic fishing for fish cultivation

Prema odredbama Zakona o morskome ribarstvu uzgojem se drži gospodarska djelatnost kontrolirane reprodukcije i uzgoj riba i drugih morskih organizama. Fizičke i pravne osobe mogu obavljati tu gospodarsku djelatnost na temelju povlastice¹, i pritom, sukladno članku 57. Zakona o morskome ribarstvu, moraju voditi očevidnik o gospodarskom uzgoju. Fizičke i pravne osobe mogu obavljati gospodarsku djelatnost uzgoja na temelju koncesije za uzgoj na pomorskom dobru.

Uzgoj ribe i drugih morskih organizama obavlja se po propisima definiranim u Zakonu o morskome ribarstvu i u Pravilniku o kriterijima o pogodnosti dijelova pomorskog dobra za uzgoj riba i drugih organizama (Narodne novine, br. 8/99. i 56/02.). Uzgajivači su obvezni voditi očevidnik o uzgoju prema Pravilniku o očevidniku o uzgoju ribe i drugih morskih organizama, temeljem kojega se prikupljaju podaci o uzgoju.

8.1. Uzgoj tuna

Tuna cultivation

Vrlo zanimljiva, atraktivna i isplativa gospodarska djelatnost, što je u posljednje vrijeme izazvala veliko zanimanje u Hrvatskoj, uzgoj je tuna namijenjenih u prvom redu japanskom tržištu, kao jedan od rijetkih uspješnih artikala na svjetskom tržištu naše primarne proizvodnje. Tuna se lovi redovito izvan našeg teritorijalnog mora i iz međunarodnih voda se u kavezima dovozi i tovi se u uzgajalištima. Vrijeme ulova i tova tune traje do šest mjeseci i redovito počinje u lipnju tekuće godine, a završava se u prosincu. Tune na početku tova teže od 30 do 60 kg, a za isporuku prema svjetskom tržištu moraju dobiti prirast veći od 30%. Vrijednost žive tune na svjetskom tržištu iznosi oko 7 USD po kilogramu, dok meso tovljene tune postiže oko 20 USD po kilogramu.

Međunarodna komisija za zaštitu atlantskih tuna (ICCAT) odgovorna je za zaštitu tih i sličnih vrsta riba u Atlantskom oceanu i susjednim morima. Ustanovljena je 1969. kada je prihvaćena Međunarodna konvencija za zaštitu atlantskih tuna. Prema toj konvenciji postoji međunarodna raspodjela kvota za uzgoj tuna, tako da nije moguć nekontrolirani uzgoj. Republika Hrvatska pristupila je Konvenciji 20. listopada 1997.

Temeljem odredaba Međunarodne komisije za zaštitu atlantskih tuna, kao obvezni postupak pri prodaji tuna u

zemlje članice ICCAT-a prodavatelji moraju evidentirati ulov u certifikate ICCAT-a i snositi za to troškove.

Međunarodna komisija za zaštitu atlantskih tuna donijela je sljedeće dodatne smjernice za popunjavanje certifikata (BTSD) za tune koje su uzgajane prije prodaje:

1. BTSD-certifikat mora biti ovjeren od zemlje u kojoj je uzgoj izvršen,

2. količina će uvezene uzgojene ribe biti posebno evidentirana i odvojena od ostale uvezene ribe za svaku zemlju pojedinačno; zemlja će uvoznica o tome obavijestiti Međunarodnu komisiju za zaštitu atlantskih tuna,

3. u prvom retku svakog BTSD-certifikata, umjesto zastave zemlje bit će naznačeno ime zemlje izvoznice, a u drugom retku, umjesto imena broda naziv uzgajališta (farme tune) pa će se u petom retku u rubriku «*opis proizvoda*» dodati: uzgojena tuna – FARMER OR RAISED TUNA,

4. kolona „*neto težina*“ bit će ispunjena konačnom težinom ribe (uključujući prirast u kavezu),

5. uzgajivači tuna koji ih izvoze u obvezi su osigurati sljedeće informacije: ime broda koji je ulovio tune za uzgoj, zastavu zemlje pod kojom taj brod plovi, ribolovni alat kojim je tuna ulovljena, ukupni iznos ulova, naziv područja (mora) na kojem je ulov ostvaren i dan prihvata ulovljene ribe u kavez za uzgoj,

6. uzgajalište će tuna prikupljene podatke dostaviti ICCAT-u preko svoje vlade, na zahtjev tajništva ICCAT-a.

Uprava za ribarstvo Ministarstva poljoprivrede i šumarstva obvezna je osigurati certifikate ICCAT-a poradi nesmetane prodaje tuna na svjetskom tržištu i mjerodavno je tijelo državne uprave za njihovo izdavanje i ovjerenje.

Tovljenje se tuna s carinskog motrišta odvija kao postupak unutarnje proizvodnje s odgodom, pri čemu se carinski dug mora osigurati polaganjem jamstva.

9. Kontrola i nadzor gospodarskog ribolova i ribljega uzgoja

Control and Survey of Economic Fishing and Fish Cultivation

S obzirom na to da Državni inspektorat (inspekcijski poslovi), MUP – pomorska policija (inspekcijski poslovi) i Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva – Uprava ribarstva (upravni i stručni poslovi) obavljaju poslove u području ribarstva kao tri odvojena tijela državne uprave, koja za svoj rad odgovaraju izravno Vladi Republike Hrvatske, njihovi se odnosi temelje na: propisanoj obvezi međusobne suradnje, pružanju stručne pomoći, dostavljanju obavijesti o podacima kojima raspolažu, izvještavanju o utvrđenim nepravilnostima u primjeni propisa, predlaganju izmjene i dopune propisa i drugim oblicima suradnje.

Kontrolu ribarskih aktivnosti u Republici Hrvatskoj obavlja Državni inspektorat i Pomorska policija Ministarstva unutarnjih poslova RH. U inspekcijskom nadzoru provodi se izravan nadzor nad radom pravnih i fizičkih osoba na moru i/ili u luci.

Državni inspektorat samostalno je tijelo državne uprave, u statusu državne upravne organizacije neposredno odgovorne Vladi Republike Hrvatske, u djelokrug se koje ubraja obavljanje inspekcijskih poslova u pojedinim upravnim područjima. Jedno od upravnih područja koje inspekcijski nadzire Državni inspektorat je i područje ribarstva. Pritom Državni inspektorat nadzire primjenu zakona i drugih propisa kojima se uređuje:

- ribolov, zaštita i uzgoj riba i drugih morskih organizama,
- ribolov, zaštita i uzgoj vodenih organizama u slatkim vodama,
- promet riba i drugih morskih i slatkovodnih organizama.

Inspekcijski nadzor u području ribarstva gospodarski inspektori provode na cijelom području Republike Hrvatske u pet područnih jedinica Državnog inspektorata (sjedišta su Zagreb, Rijeka, Split, Osijek i Varaždin) i 42 njihove ispostave.

Gospodarski inspektori nadziru obavljanje gospodarskog ribolova, malog ribolova, rekreacijsko-športskog ribolova i uzgoja riba i drugih morskih organizama. U nadzoru utvrđuje se legalitet u svezi s obavljanjem određene djelatnosti (registracija, povlastice, odobrenja i dozvole), propisane konstrukcijsko-tehničke karakteristike ribolovne tehnike i opreme, vrste i količine ribolovnih alata. Nadzire se vođenje očevidnika o ribolovu i uzgoju, ribolovne zone u kojima je dopušten ribolov, uzgoj i propisano vrijeme za određenu vrstu ribolova, te ulov s obzirom na zaštitne propisane mjere (minimalno dopuštene lovne veličine i lovostajno razdoblje).

Inspekcijski nadzor nad provedbom Zakona o morskom ribarstvu i propisa donijetih na temelju njega, na području ribolovnog mora provode i policijski službenici pomorske policije u sedam policijskih uprava na moru, granice kojih su istovjetne županijskim granicama.

Pravne i fizičke osobe koje obavljaju gospodarski ribolov i uzgoj, sukladno članku 57. Zakona o morskom ribarstvu, moraju voditi očevidnik o gospodarskom ribolovu i uzgoju, i on mora uvijek biti na plovilu kojim se obavlja ribolov, ili na uzgajalištu. Budući da se u očevidnik na moru dnevno unose podaci o ulovu ribe i/ili drugih morskih organizama iz plovila, što može biti značajna činjenica za oporezivanje, ovlašteni službenici u tijeku nadzora mogu od poreznog obveznika zahtijevati da im ga dostavi.

Dostavljeni podaci o ulovu tuna za inspekciju imaju informativno značenje, npr. obavlja li se lov u nedopušteno vrijeme i slično. S druge strane, podaci o količini ulova Upravi ribarstva omogućuju da prekine tunolov kada je ulovljena cijela kvota za pojedinu godinu.

10. Zaključak

Conclusion

Zakon o morskom ribarstvu, koji je donio osnovne odredbe povezane s obavljanjem djelatnosti gospodarskog, malog i športsko-rekreacijskog ribolova, uvjete izdavanja dozvola i povlastica za obavljanje ribolova i uzgoja, te kaznene odredbe za prekršaje pojedinih dijelova Zakona, nije u potpunosti uspio propisati načine izvršenja strategije i regulirati politiku pravilnog razvojaorskog ribarstva. Tako su brojni sadašnji problemi u hrvatskom morskom ribolovu uglavnom posljedica izostanka prave strategije u razvoju ukupnog ribarstva.

Iz tog razloga od prvorazredne je važnosti provedba hitnih mjera gospodarenja na području unutrašnjega ribolovnog mora, što obuhvaća zone, načine ribolova i ribolovne alate, te dopuštene ulovne kvote za pojedine gospodarski značajne vrste riba i drugih morskih organizama.

Prema Zakonu gospodarski je ribolov djelatnost lova i prikupljanja radi stjecanja dobiti, mali ribolov je lov riba i drugih morskih organizama za osobne potrebe, dok je rekreacijsko-športski ribolov aktivnost poradi športa i rekreacije.

Gospodarskim se ribolovom u ribolovnom moru Republike Hrvatske mogu baviti fizičke i pravne osobe na temelju povlastice za gospodarski ribolov. Propisana je i obvezna dokumentacija na temelju koje se izdaje povlastica. Aktivnosti uzgoja ubrajaju se u gospodarski dio ribarstva, a smiju se obavljati samo na temelju povlastice koju izdaje ovlašteno tijelo.

Malim se ribolovom mogu baviti samo građani Republike Hrvatske uz posebnu dozvolu. Propisani su alati kojima je dopušten mali ribolov, i njihova količina.

Dozvola za rekreacijsko-športski ribolov izdaje se domaćim i stranim državljanima.

Ribolov na moru Republike Hrvatske nije podložan sustavu kvota, osim u segmentu lova krupne plave ribe. Ribolov tune obavlja se po propisanim kvotama i uvjetima što ih određuje Međunarodna komisija za zaštitu atlantske tune (ICCAT). Kvote i alati za tune propisuju se u Naredbi o ribolovu tuna, uz obvezu dostave podataka o ribolovu tuna prema obrascu što ga je propisao ICCAT - oni služe za praćenje kvote.

Ribolovna je flota raspoređena prema područnim jedinicama koje izdaju dozvole (povlastice za obavljanje gospodarskog ribolova na moru), smještenima u primorskim županijama. Zbog starosti i malih dimenzija flote ribarski brodovi uglavnom ribare u priobalnom i kanalnom području. Prebacivanje ribolova iz tih plitkih voda u dublje i otvorene vode vanjskoga ribolovnog mora zahtijeva opsežne tehničke zahvate u modernizaciji flote. Vlada Republike Hrvatske prihvatila je Nacionalni program, model financiranja obnove ribarske flote, usmjeren prema povećanju ulova i potrošnje sitne plave ribe, uz izgradnju pedesetak ribarskih plovila.

Sukladno članku 191. Carinskog zakona, sve vrste riba i svi morski organizmi koji su objekt interesa

morskoga ribarstva, osim riba, oslobođeni su od plaćanja carine kad se puštaju u slobodni promet, a koji su bili ulovljeni u teritorijalnome moru drugih država na brodovima registriranim ili upisanim u brodski registar Republike Hrvatske i koji plove pod zastavom Republike Hrvatske. Oslobođeni su od plaćanja carine i proizvodi dobiveni od riba i svih drugih morskih organizama morskoga ribarstva na brodovima tvornicama, a koji su bili ulovljeni u teritorijalnome moru drugih država.

Ovo oslobođenje ne odnosi se na plaćanje poreza na dodanu vrijednost jer to nije propisano odredbama Zakona o porezu na dodanu vrijednost i Pravilnika o porezu na dodanu vrijednost, koje se odnose na porezna oslobođenja pri uvozu dobara, pa korisnik oslobođenja od plaćanja carine prema članku 191. Carinskog zakona plaća porez na dodanu vrijednost prigodom podnošenja jedinstvene carinske deklaracije za puštanje robe u slobodni promet.

Literatura

References

Ž. Dominis, «Primjena članka 191. Carinskog zakona o morskom ribolovu», Carinski vjesnik, br. 10/2001.

I. Javor, «Konvencija o međunarodnoj trgovini ugroženim vrstama divljih životinja i biljaka», Carinski vjesnik, br. 2/2004.

- Konvencija Ujedinjenih naroda o pravu mora («Narodne novine» - Međunarodni ugovori, br. 9/2000.)
- Konvencija o međunarodnoj trgovini ugroženim vrstama divljih životinja i biljaka (*Convention in Endangered Species of Wild Fauna and Flora*) – CITES - («Narodne novine» - Međunarodni ugovori, br. 12/1999.)
- Zaštita i gospodarenje živim resursima mora (Uredba Vijeća EC 2371/2002.)

- Uredba Vijeća EC 2369/2002 o strukturnim mjerama u ribarstvu i hitnim mjerama uklanjanja ribarskih brodova
- Uredba Vijeća EC EC 2370/2002 o strukturnim mjerama u ribarstvu i hitnim mjerama uklanjanja ribarskih brodova
- Zakon o morskom ribarstvu («Narodne novine», br. 74/94. – pročišćeni tekst)
- Zakon o slatkovodnom ribarstvu («Narodne novine», br. 106/01., 7/03., 174/04. i 10/05. – ispravak)
- Pomorski zakonik («Narodne novine», br. 17/94., 74/94. i 43/96.)
- Pomorski zakonik («Narodne novine», br. 181/04.)
- Carinski zakon («Narodne novine», br. 78/99., 94/99., 117/99., 73/00., 92/01. i 47/03.)
- Pravilnik o načinu obavljanja nadzora državne granice («Narodne novine», br.164/04. i 187/04. - ispravak)
- Naredba o zaštiti riba i drugih morskih organizama («Narodne novine», br. 101/02.)
- Pravilnik o obavljanju gospodarskog ribolova na moru («Narodne novine», br. 83/00., 56/01., 69/01., 118/01., 101/02. 72/03., 89/03., 178/03., 54/04. i 164/04.)
- Pravilnik o kriterijima za utvrđivanje naknade šteta počinjenih ribama i drugim morskim organizmima («Narodne novine», br. 101/02.)
- Pravilnik o očevidniku i dostavi podataka o gospodarskom ribolovu na moru («Narodne novine», br. 103/00. i 152/02.)
- Pravilnik o rekreacijsko-športskom ribolovu na moru («Narodne novine», br. 118/01.)
- Pravilnik o načinu korištenja sredstvima od naknada za obavljanje ribolova na moru («Narodne novine», br. 144/03.)

Rukopis primljen: 15.4.2005.